

**MINISTERUL EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI**

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Programa școlară

pentru programul „A doua șansă” – învățământ secundar inferior

Aprobată prin ordin al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului

nr.

București, 2011

NOTĂ DE FUNDAMENTARE

a programei școlare pentru disciplina *Limba și literatura română*, în cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior

• Competențele generale și setul de valori și atitudini enunțate în prezenta programă sunt în concordanță cu documentele Uniunii Europene, ce fixează și definesc competențele cheie pentru învățământul pe tot parcursul vieții (*Competențe cheie pentru învățământul pe tot parcursul vieții – Cadrul european de referință, Anexa la Recomandarea Parlamentului și a Consiliului European, 2006*) și cu *Cadrul strategic național de referință 2007-2013*.

1. Importanța disciplinei *Limba și literatura română* pentru elevii din cadrul programului „A doua șansă” pentru învățământul secundar inferior

Disciplina *Limba și literatura română* este importantă în formarea intelectuală, socială și emoțională a elevilor, în dezvoltarea unor deprinderi și abilități necesare pentru a le asigura accesul la învățarea pe toată durata vieții și integrarea activă într-o societate bazată pe cunoaștere.

Scopul studierii *Limbii și literaturii române* în cadrul Programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior este de a permite elevului să utilizeze limba de școlarizare în diferite situații de comunicare și de învățare și să realizeze conexiuni între textul literar sau nonliterar și contextele din viața cotidiană.

Elevii își vor dezvolta competența de comunicare în limba de școlarizare (maternă sau nematernă) folosind achizițiile anterioare în contexte noi și complexe, mai ales că în toate celelalte arii curriculare, dar și în viața socială, elevii au nevoie de abilități de comunicare pentru a înțelege mesajele pe care le receptează și pentru a-și exprima ideile. De asemenea, disciplina *Limba și literatura română*, în cadrul Programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior, continuă formarea unui tânăr cu o cultură comunicatională și literară de bază, capabil să se raporteze conștient la lume și să-și utilizeze în mod eficient cunoștințele pentru rezolvarea unor probleme concrete din viața cotidiană.

Limba și literatura română este o disciplină de trunchi comun, care are alocat în planul cadru un număr de 340 de ore, distribuite în trei module, care se studiază în anii I, II și III: M1 cu 110 ore, M2 cu 110 ore și M3 cu 120 de ore. Orele de trunchi comun sunt completate, pentru fiecare modul, cu un număr de 25 de ore la dispoziția profesorului.

2. Principii de elaborare a programei pentru disciplina *Limba și literatura română*

Grupul de elevi din cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior este format din adolescenți și adulți care au abandonat la un moment dat școala fără a-și finaliza învățământul obligatoriu, care nu au o calificare profesională sau care doresc să obțină o nouă calificare.

În elaborarea programei am pornit de la competențele generale ale programelor de gimnaziu (clasele V-VIII), precum și de la competențele generale ale programelor de *Limba și literatura română* pentru clasele a IX-a și a X-a, ciclul inferior al liceului, filiera tehnologică. De asemenea, programa revizuită respectă principiile și structura curriculumului pentru educația de bază, aprobat prin ordinul M.E.C. nr. 5735/2005.

Modificările intervenite în organizarea învățământului preuniversitar prin transformarea școlii de arte și meserii în liceu tehnologic au impus modificări și în programele școlare ale programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior, în sensul reconsiderării competențelor generale și specifice și adaptării conținutului noțional corespunzător noii realități.

Aceste condiționări determină existența unor elemente comune și specifice pentru curriculumul „A doua șansă” – învățământ secundar inferior față de curriculumul național aplicat în învățământul obligatoriu. Programa de *Limba și literatura română* destinată programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior respectă paradigma comunicativ-funcțională a programelor pentru învățământul gimnazial și liceal.

Parcursul programei de către elevii care studiază în Programul „A doua șansă” – învățământ secundar inferior conduce la atingerea unor competențe de comunicare ce asigură integrarea cu succes a acestora în viața socială și profesională.

Principiile fundamentale care au orientat elaborarea programei sunt:

- principiul relevanței – competențele și conținuturile sunt corelate cu nevoile reale și imediate ale elevilor;
- principiul diversificării – strategiile, ofertele și situațiile de învățare sunt diversificate și adaptate grupului de elevi;
- principiul comunicării funcționale presupune adoptarea unei perspective consecvent comunicative, în cadrul căreia accentul să fie plasat pe aspectele concrete ale utilizării limbii;
- principiul integrării domeniilor, al dezvoltării progresive a competențelor de comunicare în toate cele trei domenii ale disciplinei: *literatură, limbă și comunicare*;
- principiul echilibrului – prin echilibrarea ponderii acordate exprimării orale față de cea scrisă, precum și prin mutarea accentului pe producerea unor *mesaje proprii*;
- principiul transferului – prin realizarea de conexiuni între textele studiate și viața cotidiană.

3. Valori și atitudini în programa disciplinei *Limba și literatura română*

- relaționare pozitivă cu ceilalți;
- atitudine pro-activă în viața personală și în cea socială;
- asumarea unui set de valori personale, care să confere identitate persoanei;
- gândire critică, flexibilă și prospectivă;
- asumarea învățării pe parcursul întregii vieți ca expresie a dezvoltării durabile;
- valorizarea creativității ca resursă de dezvoltare personală și comunitară;
- acceptarea diversității de opțiuni în viața privată și în cea publică, a diversității etnice, sociale, culturale, religioase etc.;
- asumarea dialogului și a comunicării interculturale;
- respectul între genuri, generații și culturi.

4. Particularități ale programei la disciplina *Limba și literatura română*

- Există câte o programă școlară pentru fiecare modul al disciplinei; programa modulelor de la *Limba și literatura română* respectă formal structura programelor școlare în vigoare.
- În cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior, disciplinele sunt constituite din unul sau mai multe module; astfel, disciplina *Limba și literatura română* este repartizată în 3 module autonome; organizarea modulară a studiului disciplinei asigură un parcurs al învățării concentrat și accelerat.
- Fiecărui modul din cadrul disciplinei *Limba și literatura română* i s-a atribuit un titlu sugestiv: *A.B.C.-ul comunicării, Cuvântul și textul și Lumea de dincolo de text*.
- Programa școlară este proiectată într-o perspectivă inter- și transdisciplinară, în jurul competențelor generale comune disciplinelor educației de bază; astfel, nu există o identitate absolută între competențele generale ale disciplinei *Limba și literatura română* de la învățământul de masă și competențele generale ale disciplinei în programul „A doua șansă” – învățământ secundar inferior; atingerea competențelor generale ale disciplinei *Limba și literatura română* de

la învățământul obligatoriu, în integralitatea lor, reprezintă însă un obiectiv atât al programei școlare, cât și al programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior.

- Programa școlară de *Limba și literatura română* cuprinde un număr de 3 competențe generale care urmează a fi formate/ dezvoltate. Dezvoltarea fiecărei competențe generale se realizează, cu precădere, în cadrul unui modul, dar ea este exersată în cadrul tuturor modulelor propuse. Această abordare permite exersarea competențelor la discipline diferite, existând astfel o comunicare intermodulară, bazată însă și pe preachiizițiile participantului (experiența de viață și cunoștințele, deprinderile sale etc.). Formularea celor trei competențe generale s-a realizat prin:

- renunțarea la separarea, prin competențe diferite, a exprimării orale și scrise;
- accentuarea caracterului reflexiv al studiului *Limbii și literaturii române*;
- redimensionarea palierului exprimării și al receptării orale și scrise prin accentuarea caracterului pragmatic și funcțional;
- urmărirea alfabetizării funcționale a elevului, un aspect necesar, după cum reiese din rezultatele testelor aplicate în România, în cadrul Programului OECD PISA 2009;
- fixarea unui set de valori ce transcend studiul *Limbii și literaturii române*.

- Deși timpul alocat disciplinei *Limba și literatura română* este mult redus comparativ cu timpul alocat în învățământul obligatoriu, finalitatea disciplinară va fi atinsă prin construcția demersului didactic și centrarea pe competențe; utilizarea eficientă a timpului alocat parcurgerii modulelor, abordarea conținuturilor propuse din perspectiva caracterului practic-aplicativ și funcțional al acestora, învățarea prin investigare și rezolvare de probleme practice/ situații problemă sunt elemente cheie în vederea atingerii finalității disciplinei.

- Valorile și atitudinile precizate în programele școlare din curriculumul național se regăsesc ca listă specifică, dar sunt, în același timp, încorporate atât sub formă de competențe specifice, cât și în întreg demersul didactic sugerat.

- Programa la *Limba și literatura română* este axată pe competențele generale, care vor fi formate/ dezvoltate elevului ca urmare a participării la activități de învățare prin cooperare, în grupe, în contexte reale, cu sarcini și teme care răspund intereselor și nevoilor acestuia.

- Programa de *Limba și literatura română* este susținută de materiale educaționale suport: ghidul elevului, ghidul profesorului și ghidul de evaluare pentru fiecare modul.

- Selectarea și ordonarea conținuturilor s-a realizat având în vedere relevanța lor pentru traseul educațional al grupului de elevi; astfel, conținuturile fiecărui modul sunt structurate în trei domenii, care acoperă aspecte ale limbii, comunicării și literaturii.

- Experiența de viață acumulată de elevii participanți în program constituie o resursă în procesul de învățare; elevii învață integrând noile achiziții în experiența proprie.

- Diversitatea individuală a elevilor, culturală sau de orice altă natură se consideră resurse în învățare.

- Curriculumul la decizia școlii (CDȘ) alocat modulelor din trunchiul comun, sub forma orelor la dispoziția profesorului, susține abordarea diferențiată a procesului de învățare și contribuie la creșterea încrederii în forțele proprii ale elevilor.

- Programa școlară *Limba și literatura română* are asociate standarde de performanță.

- La finalul fiecărui modul se realizează evaluarea competenței generale a modulului prin evaluarea tuturor competențelor specifice. Modul în care este proiectat procesul oferă posibilitatea realizării unei evaluări realiste a nivelului de atingere a competențelor generale și specifice vizate.

5. Structura programei școlare a disciplinei *Limba și literatura română*, în cadrul programului „A doua șansă” pentru învățământul secundar inferior

Programa pentru disciplina *Limba și literatura română*, la fel ca și celelalte programe școlare din cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior, are următoarea structură:

- **NOTA DE FUNDAMENTARE** – prezintă legislația specifică, europeană și națională, care a stat la baza elaborării programei; subliniază importanța disciplinei, principiile și valorile fundamentale, precum și particularitățile acesteia în cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior.

- **PAGINA DE PREZENTARE A MODULELOR DISCIPLINEI** – prezintă toate modulele incluse în cadrul disciplinei, numărul și titlul sugestiv atribuit fiecărui modul, precum și competența generală asociată modulului; competențele generale formulate au un grad accentuat de generalitate și complexitate, sunt derivate într-un număr de competențe specifice integrate, care permit o evaluare obiectivă și conferă flexibilitate învățării.

- **PROGRAMA ȘCOLARĂ A MODULELOR DISCIPLINEI** – o particularitate a programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior este organizarea în module autonome; de aceea, programa școlară propriu-zisă este elaborată pentru fiecare modul al disciplinei în parte;

Programa de modul are următoarea structură:

- A. **Nota de prezentare a modulului** – prezintă rolul modulului și statutul specific al acestuia în cadrul disciplinei/ contribuția modulului la atingerea competențelor disciplinei;

- B. **Competența generală, competențele specifice și conținuturile modulului** – se enunță competența generală a modulului, urmată de un tabel, care conține competențele specifice, însoțite de conținuturile noționale corespunzătoare; pentru dezvoltarea fiecărei competențe specifice au fost selectate cele mai relevante conținuturi;

- C. **Sugestii metodologice** – orientează proiectarea demersului didactic în concordanță cu specificul disciplinei în cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior.

- √ **Sugestii privind activitățile de învățare** – se referă la strategii didactice participative, centrate pe elev și pe ce va trebui să știe să facă acesta la sfârșitul fiecărui modul. Metodele de predare-învățare respectă principiul *centrării învățării pe individ* și conduc la *dezvoltarea deprinderilor și competențelor integratoare, transferabile, utile individului atât în viața școlară, cât și în cea socio-profesională sau familială*. Este recomandată respectarea unor *principii esențiale* pentru succesul dezvoltării competențelor elevilor:

- respect pentru diversitatea opiniilor;
- nonjudecare și încurajarea permanentă a elevilor;
- stimularea dinamicii de grup și a implicării tuturor elevilor;
- creativitate în abordarea conținuturilor și utilizarea metodelor de predare/ învățare/ evaluare;
- deschidere pentru nevoile diferite și speciale ale elevilor;
- interes pentru dezvoltarea personală a elevilor;
- valorizarea parteneriatelor cu membrii societății civile.

√ **Sugestii privind evaluarea** – descrie formele de evaluare specifice programului: evaluarea inițială, curentă și evaluarea finală de modul; evaluarea (diagnostică, formativă și sumativă) se realizează în vederea aprecierii/ măsurării competențelor dobândite anterior sau pe parcursul programului, pe căi formale, nonformale și informale, prin raportarea la standardele de performanță stabilite.

D. **Bibliografia specifică modului** – precizează reperi bibliografice specifice modului; conține titluri de didactică a disciplinei, adrese web ale unor site-uri care conțin resurse utile în construirea demersului didactic.

• **STANDARDE DE PERFORMANȚĂ**

Standardele de performanță pentru fiecare disciplină:

- reprezintă criteriile de evaluare a calității procesului de învățare;
- constituie specificări vizând cunoștințele, competențele și comportamentele dobândite de elevi prin studiul disciplinei;
- sunt exprimate simplu, sintetic și inteligibil pentru toți agenții educaționali și reprezintă baza de plecare pentru elaborarea standardelor de evaluare, respectiv a criteriilor de notare;
- sunt relevante din punctul de vedere al motivării elevului pentru învățare și conțin specificații pentru nivelul minimal și superior de performanță.

• **BIBLIOGRAFIA GENERALĂ PENTRU SUSȚINEREA DEMERSULUI DIDACTIC**

- sugerează reperi bibliografice pentru susținerea demersului didactic; conține atât titluri de didactică și de pedagogie generală, cât și documente, acte normative, adrese web ale unor site-uri care conțin resurse utile în construirea demersului didactic.

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

MODULUL 1: *A.B.C.-ul comunicării*

Competența generală: *Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare*

MODULUL 2: *Cuvântul și textul*

Competența generală: *Producerea mesajelor orale și scrise în situații de comunicare diverse, utilizând corect și adecvat limba română*

MODULUL 3: *Lumea de dincolo de text*

Competența generală: *Realizarea de conexiuni între textul literar sau nonliterar și contextele din viața cotidiană*

MODULUL 1: A.B.C.-ul comunicării

A. NOTĂ DE PREZENTARE A MODULULUI

Primul dintre cele trei module vizează formarea competenței de receptare a mesajului oral sau scris în diferite situații de comunicare, în vederea alfabetizării funcționale a elevului și a însușirii de către acesta a unui comportament adecvat în calitate de receptor și emițător în actul comunicării. Alfabetizarea funcțională este una dintre condițiile necesare integrării în societate în general și pe piața muncii, în special, și presupune, dincolo de receptarea corectă a mesajului transmis prin diferite coduri, un comportament pozitiv în situațiile reale de comunicare. Pentru elevul de la „A doua șansă”, a înțelege ceea ce se transmite verbal, nonverbal și paraverbal este esențial în reușita socială. Titlul modulului evidențiază faptul că baza unui comportament comunicațional adecvat lumii contemporane o reprezintă receptarea corectă a mesajului transmis prin coduri și în contexte diferite.

B. COMPETENȚA GENERALĂ: *Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare*

COMPETENȚE SPECIFICE	CONȚINUTURI
1.1. identificarea sensului cuvintelor și a valorii expresive a acestora în funcție de context	- vocabularul limbii române; - figuri de stil (personificare, comparație, enumerație, repetiție, epitet).
1.2. utilizarea corectă și adecvată a normelor limbii române în receptarea mesajului oral sau scris	- norme ale limbii literare la toate nivelurile (fonetic, ortografic și de punctuație, morfosintactic, lexico-semantic, stilistico-textuale).
1.3. identificarea semnificației generale a mesajului oral sau scris prin diferențierea informațiilor de detaliu de cele de ansamblu	- elementele specifice situației de comunicare; - idee principală, idee secundară; - principiile lecturii eficiente; - semnificațiile/ sensul global al unor texte literare (populare și culte, aparținând diverselor genuri și specii).
1.4. redactarea unor texte diverse, demonstrând receptarea corectă a textului literar și nonliterar	- părțile componente ale unei compuneri; - așezarea corectă a textului în pagină; - plan de idei pentru un text propriu; - scriere funcțională; - scriere imaginativă; - scriere reflexivă; - scrierea despre textul literar sau nonliterar; - scrisoarea; - povestirea unor filme vizionate.
1.5. decodarea limbajului verbal, nonverbal și paraverbal, utilizat în mesajul oral sau scris	- textul literar; textul nonliterar; - opere literare (populare și culte); texte nonliterare (anunțul, știrea); - raportul dintre realitate și ficțiune; - tema, motivul literar, simbolul central; - citirea corectă și fluentă a unui text; - rezumarea orală sau scrisă a unui text; - problema principală abordată într-un text literar sau nonliterar; - subiectul operei literare, momentele subiectului, timpul și spațiul în narațiune; - structurarea formală a textului poetic; - versificația; - modurile de expunere; - genul dramatic, epic, liric; - specii literare: schița, basmul popular, fabula, pastelul; - semnificația elementelor nonverbale și paraverbale în actul comunicării.
1.6. aplicarea principiilor ascultării active în comunicare într-un context de viață cotidiană	- dialogul; - monologul.

Recomandări privind conținuturile învățării

Conținuturile învățării din acest modul sunt grupate în trei domenii: *Lumea textului*, *Limba română de la normă la practică* și *Elemente ale comunicării*.

I. *Lumea textului*

1. Textul

- Texte literare populare și culte, în versuri și în proză. Opera literară. Opera dramatică, epică și lirică. Texte integrale sau fragmente ce ilustrează următoarele specii literare: *schiza*, *basmul popular*, *fabula*, *pastelul*.
- Texte nonliterare: anunțul, știrea, programul de spectacol etc.
- Raportul dintre realitate și ficțiune. Scopul comunicării în textul literar și cel nonliterar.
- Limbajul literaturii/ limbajul textului nonliterar.

2. Aspecte ale textului

- Tema textului literar și nonliterar. Ideea centrală.
- Structura operei literare. Modurile de expunere: narațiunea, descrierea, dialogul.
- Textul dramatic: scenă, act, personaje, notațiile autorului etc. Textul epic: instanțele comunicării narative (autor, narator, personaj, cititor), momentele subiectului (etapele acțiunii), timpul și spațiul în narațiune. Textul liric: instanțele comunicării lirice (autor, eul liric, cititor), câmpuri semantice, imagini artistice (vizuale, auditive).
- Figuri de stil (epitetul, comparația, personificarea).
- Versificația. Versul și strofa. Rima.

II. *Limba română de la normă la practică*

1. Lexicul. Vocabularul limbii române

- Sensul cuvintelor în context. Sensul propriu, sensul figurat al cuvintelor.
- Arhaisme, regionalisme.
- Relații semantice între cuvinte: sinonime, antonime, omonime.
- Mijloace externe de îmbogățire a vocabularului: neologismele.
- Familia lexicală. Câmpul lexico-semantic.
- Forme lexicale corecte/ incorecte.

2. Fonetica

- Diftong, triftong, hiat.
- Despărțirea în silabe a cuvintelor.

3. Gramatică și aspecte normative

- *Morfologie*. Părțile de vorbire flexibile: verbul – persoana, numărul, timpul, modurile personale (indicativ, imperativ, conjunctiv, condițional-optativ), modurile nepersonale (infinitiv, gerunziu, supin, participiu), funcții sintactice (predicatul); substantivul propriu și comun – genul, numărul, funcții sintactice; pronumele personal și pronumele personal de politețe – forme, funcții sintactice: subiect, atribut și complement; numeralul cardinal, numeralul ordinal – forme; adjectivul – acordul cu substantivul, topica, funcția sintactică de atribut. Părțile de vorbire neflexibile: adverbul de loc, de timp și de mod – funcția sintactică de complement; interjecția; prepoziția – rol de subordonare în propoziție; conjuncția – feluri, rolul în propoziție și frază.
- *Sintaxa propoziției*: predicatul; subiectul simplu și multiplu; acordul predicatului cu subiectul; atributul (elementul regent al atributului); complementul (elementul regent); complementul circumstanțial de loc, de mod și de timp. Propoziția simplă și propoziția dezvoltată; propoziția afirmativă și negativă; propoziția enunțiativă, interogativă.

- *Sintaxa frazei*: fraza; propoziția principală și propoziția secundară; elemente de relație în frază (conjunția coordonatoare și subordonatoare); relații sintactice (coordonarea copulativă și prin juxtapunere, subordonarea).

4. Ortografie și punctuație

- Ortografierea grupurilor de litere.
- Semnele de punctuație (punctul, virgula, punctul și virgula, două puncte, ghilimelele, linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării, cratima) și semnele ortografice (cratima, punctul).

III. Elemente ale comunicării

1. Situația de comunicare

- Elementele situației de comunicare (emițător, receptor, mesaj, cod, canal, context).

2. Dialogul

- Rolul de inițiator și rolul de receptor.
- Organizarea replicilor într-un dialog.
- Tipuri de dialog: conversația cotidiană.
- Reguli ale dialogului: atenția acordată partenerului, preluarea/ cedarea cuvântului, dozarea participării la dialog, răbdare, discernământ, toleranță etc.
- Semnificații ale elementelor nonverbale și paraverbale (privire, gestică, mimică, poziție a corpului, intonație, râs etc.).
- Tehnici ale dialogului eficient: adecvarea la situația de comunicare dialogată (partener, context etc.); adecvarea la scopul comunicării (informare, formularea unei opinii).
- Structura dialogului: replica, formule de deschidere, de menținere și de încheiere a dialogului.

3. Monologul. Monologul oral

- Tipuri: povestirea/ relatarea orală; descrierea orală.
- Reguli ale monologului: contactul vizual cu auditoriul, intonația, raportarea la reacțiile auditoriului etc.
- Tehnici ale monologului eficient: adecvarea la situația de comunicare monologată (partener, context); adecvarea la scopul comunicării (informare, exprimarea opiniei).
- Structura monologului: introducerea, cuprinsul, încheierea.
- Rezumatul oral.

4. Receptarea de mesaje scrise

- Receptarea textului. Citirea corectă și fluentă a unui text. Lectura eficientă.
- Sensul cuvintelor în context.
- Câmpul lexico-semantic.
- Ideea principală; ideea secundară; planul simplu și planul dezvoltat de idei.
- Povestirea, rezumarea.
- Convențiile scrisorii.

5. Producerea de mesaje scrise.

- Organizarea textului scris. Părțile componente ale unei compuneri. Așezarea corectă a textului în pagină (alineatul, paragraful).
- Planul de idei pentru un text propriu.
- Scrierea funcțională: redactarea unor anunțuri.
- Scrierea imaginativă: continuarea unor texte, schimbarea finalului, a perspectivei din care se povestește; portretul; compuneri după un suport vizual sau auditiv etc.
- Scrierea reflexivă: relatarea unor fapte și întâmplări; jurnalul de lectură; scrisoarea; povestirea unor întâmplări reale sau imaginare, a unor filme vizionate.
- Scrierea despre textul literar sau nonliterar: rezumatul unui text citit sau ascultat; transformarea textului dialogat în text narativ.

C. SUGESTII METODOLOGICE

Cele trei domenii în care sunt structurate conținuturile vor fi aplicate integrat pe parcursul întregului modul, urmărind formarea competenței generale de receptare a mesajului oral și scris și a competențelor specifice derivate din aceasta.

Programa oferă posibilitatea organizării flexibile a învățării în unități tematice structurate, cu număr variabil de lecții. Recomandăm ca instruirea să se realizeze în lecții de două ore consecutive. Ordonarea tematică recomandată este cea prezentată în *Ghidul elevului* și *Ghidul profesorului*. În cazul în care profesorul dorește o altă ordonare impusă de nivelul de preachiziții ale elevului, de resursele materiale disponibile etc., are această libertate, fără a încălca însă principiile programei.

Domeniul *Lumea textului* propune lectura și studiul unei varietăți de texte literare și nonliterare. În alegerea textelor, se va ține seama, în plus față de criteriile indicate la fiecare modul, de următoarele criterii generale:

- accesibilitatea în raport cu preachizițiile și interesele elevilor;
- atractivitatea;
- valoarea;
- volumul de lecturi propuse pe parcursul întregului an școlar în raport cu timpul disponibil.

Se recomandă ca textele literare și nonliterare selectate să fie legate tematic pentru a putea evidenția diferențele referitoare la scopul comunicării și la modalitățile de construire a textelor. Textele literare destinate studiului aprofundat vor fi selectate cu precădere din literatura română, putându-se însă folosi și texte din literatura universală. Elevii vor fi familiarizați cu texte aparținând celor trei genuri literare: dramatic, epic și liric, ordinea abordării fiind dinspre textul dramatic spre cel epic și liric. Astfel, textul literar devine un pretext sugestiv pentru modul în care comunicarea verbală se asociază cu cea nonverbală și paraverbală, iar trecerea de la textul dramatic spre textul epic, de la dialog spre narațiune și descriere este mai firească, permițând vizualizarea dispunerii simultane a elementelor verbale, nonverbale și paraverbale, nu numai în dialoguri simple sau complexe, ci și în spectacole de teatru sau film. În ceea ce privește textele dramatice, se va insista pe identificarea elementelor structurale specifice.

Se poate opta pentru selecția unor texte diverse, care pot ilustra teme precum: *familia, școala, iubirea, aventura/ călătoria, lumi fantastice* etc., teme care se regăsesc în programa de *Limba și literatura română* pentru clasa a IX-a. Numărul de texte literare selectate, destinate studiului aprofundat, este de cel puțin 8 (fragmente sau integrale), atât în versuri, cât și în proză. În ceea ce privește textele nonliterare, se vor studia, în acest scop, cel puțin 4 texte legate tematic de cele literare. Pentru sugestii care să orienteze selecția de texte literare și nonliterare se poate consulta *Ghidul profesorului*. Cel puțin jumătate dintre textele literare propuse pentru studiu (minimum 4 texte literare) vor fi selectate din opera scriitorilor canonici: Mihai Eminescu, Ion Creangă, I.L. Caragiale, Titu Maiorescu, Ioan Slavici, G. Bacovia, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Ion Barbu, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, G. Călinescu, E. Lovinescu, Marin Preda, Nichita Stănescu, Marin Sorescu.

Domeniul *Limba română de la normă la practică* propune studiul „limbii în funcțiune“, în variantele ei orală și scrisă, normată și literară, nu „limba ca sistem abstract“. În acest sens, se recomandă abordarea funcțională și aplicativă a gramaticii. Prin renunțarea la studiul gramaticii în mod descriptiv și teoretic se urmărește explicarea și aplicarea normelor gramaticale în contexte concrete, fără a se insista pe terminologia de specialitate, ci pe mecanismele logice ale regulilor și normelor, la nivel fonetic, lexical, morfologic și sintactic. Deoarece elevii vorbesc în mod natural limba română, ca o achiziție anterioară, spre deosebire de o limbă modernă, accentul trebuie să cadă pe situațiile de abatere de la normele limbii literare și pe monitorizarea acestora.

Se vor evidenția cu precădere aspecte ținând de ortografie, de punctuație și de ortoepie, în toate situațiile care impun o asemenea abordare. De aceea, textul literar și nonliterar, precum și

comunicarea orală vor constitui situații concrete de observare și de explicare a regulilor și normelor limbii literare.

Domeniul *Elemente ale comunicării* propune familiarizarea și exersarea comunicării verbale și nonverbale în diferite situații de comunicare, cu scopul de a deprinde strategii care să eficientizeze actul comunicării. Se urmărește formarea și exersarea deprinderilor de receptare a mesajelor orale și scrise, scopul fiind ca, la sfârșitul acestui modul, elevii să manifeste reale competențe lingvistice de comunicare în limba română.

√ **Sugestii privind activitățile de învățare**

Activitățile de predare-învățare-evaluare se vor desfășura în unități de timp de două ore, ceea ce implică structurarea conținuturilor pentru o abordare logică și coerentă în cadrul unor scenarii didactice atractive, dinamice, care să îmbine activitatea individuală și frontală cu cea în perechi sau în grup. Scenariile didactice trebuie să fie structurate după modelul: *evocare* (intrare în temă, actualizarea cunoștințelor), *realizarea sensului* (predarea-învățarea de noi cunoștințe), *reflecție* și *extindere*. Rolul central în procesul de predare-învățare îl are dezvoltarea curiozității elevilor asupra posibilităților diverse de exprimare a propriilor gânduri și sentimente, dar și asupra universului textului.

Elevii vor fi implicați într-o investigație activă a limbii vorbite și scrise, a textului literar și nonliterar, a formelor de exprimare a mesajului în mass-media.

Competențele specifice pot fi formate prin oricare dintre conținuturile asociate, iar valorile și atitudinile vor fi avute în vedere atât în selecția textelor, cât și în abordarea concretă a acestora. Profesorii vor dezvolta încrederea în sine a elevilor, asigurând valorizarea experiențelor personale, a achizițiilor lingvistice dobândite în viața cotidiană prin exercițiile de intrare în temă sau de extindere. În orele aflate la dispoziția sa (C.D.Ș.), profesorul se va preocupa de identificarea nevoilor individuale ale elevului și va asigura personalizarea predării-învățării. Pentru stimularea elevilor, profesorul va utiliza strategii didactice interactive, care să permită învățarea prin cooperare, în grup sau în perechi, activități care încurajează comunicarea și socializarea.

Având în vedere faptul că parcursul școlarității în programul „A doua șansă” – învățământ secundar inferior vizează formarea unui vorbitor activ și flexibil, elevii vor fi puși în contexte de comunicare diverse pentru a-și exersa achizițiile și deprinderile. Pentru formarea calităților unui ascultător activ și critic, capabil de discernământ, elevii vor viziona filme, spectacole, vor asculta jurnale de știri, emisiuni TV de divertisment, culturale etc., exprimându-și părerile despre limbajul folosit, despre disponerea elementelor verbale și nonverbale, despre valorile și ideile promovate.

Citirea corectă și fluentă presupune atât citirea pentru sine, cât și citirea pentru ceilalți, de aceea elevii vor fi solicitați să citească texte sau fragmente de texte literare sau nonliterare în gând, dar și cu voce, în fața unui auditoriu.

Scrierea corectă presupune folosirea adecvată a semnelor de punctuație, de ortografie, a regulilor de despărțire în silabe și a categoriilor gramaticale și lexicale învățate în propoziții, în fraze și în texte proprii, pe o temă dată sau la alegere. Textele proprii vor urmări componenta imaginativă, reflexivă, funcțională, păstrând legătura cu viața reală, cotidiană, cu universul afectiv, social și cultural al elevilor. Elevii vor folosi limba română oral și scris pentru a exprima idei, informații, opinii, demonstrând receptarea mesajelor orale sau scrise. Vor explora structura limbii române nu doar cu scopul de a vorbi și a scrie corect, ci și cu acela de a înțelege un mesaj.

Textul literar și nonliterar va fi abordat atât cu scopul atingerii competenței generale și a celor specifice, cât și cu scopul formării competențelor cheie de învățare, interpersonale și sociale. Profesorul va aborda textele din perspectivă transcurriculară, prin utilizarea metodelor interactive specifice dezvoltării gândirii critice, astfel încât textul să fie pretext pentru înțelegerea sinelui și a lumii. Evaluarea se va realiza, de regulă, prin metode complementare (observarea sistematică a comportamentului, interviul, portofoliul, autoevaluarea), care permit evaluarea reacțiilor, a învățării

și a comportamentului elevilor. Dezvoltarea competenței digitale se va realiza prin activități de învățare ce au ca scop formarea la elevi a deprinderii de a folosi internetul ca sursă de documentare și de a utiliza critic mijloacele media electronice.

Aceste recomandări rămân valabile în parcurgerea fiecăruia dintre cele trei module. În cazul primului modul, accentul cade pe receptarea mesajului și pe exprimarea personală, dar urmărește și folosirea lecturii și a scrierii pentru a înțelege idei și valori culturale, etice, transmise prin textele citite sau ascultate, lectura unor texte diverse, dezvoltarea vocabularului prin lectură, prin studiul cuvintelor, prin consultarea dicționarelor și prin discuții formale și informale, folosirea cunoștințelor dobândite pentru a putea realiza o sarcină individuală de lucru sau ca membru al unui grup și integrarea informațiilor și cunoștințelor dobândite în propriul univers ideatic, afectiv, cultural și social.

√ **Sugestii privind evaluarea**

În cazul disciplinei *Limba și literatura română*, evaluarea elevilor va avea în vedere atât nivelul de dezvoltare a competențelor specifice, cât și modul în care aceștia se raportează la activitatea de învățare prin atitudinile exprimate.

Evaluarea de modul are ca scop identificarea nivelului de dobândire a competențelor specifice de către fiecare elev.

Profesorii vor comunica permanent criteriile și procedurile de evaluare.

Evaluarea de modul presupune evaluarea competenței generale a modulului prin evaluarea fiecărei competențe specifice pe baza unor standarde de evaluare.

Formele de evaluare utilizate în cadrul Programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior, în conformitate cu *Metodologia* programului, sunt:

- evaluarea cu rol de diagnoză, care reprezintă strategia de măsurare-apreciere-decizie, realizată la începutul studierii modulului pentru detectarea potențialului de instruire, potențialului de dezvoltare și a potențialului de educare a elevului;
- evaluarea curentă, formativă; scopul evaluării este acela de a orienta și de a optimiza învățarea;
- evaluarea finală de modul constă în evaluarea portofoliului tematic și administrarea unei probe orale, scrise, practice sau cu sarcini mixte, alternative, la final de modul.

În vederea evaluării, se va consulta *Ghidul de evaluare*.

D. BIBLIOGRAFIA SPECIFICĂ MODULULUI

1. Consiliul Național pentru Curriculum, *Ghid metodologic. Aria curriculară Limbă și comunicare, gimnaziu și liceu*, Editura Aramis, București, 2002.
2. Gruiță, G., *Gramatică normativă. 77 de întrebări. 77 de răspunsuri*, Editura Paralela 45, Pitești, 2009.
3. Gruiță, G., *Moda lingvistică actuală. Norma, uzul și abuzul*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2011.
4. M.E.C.I., Programă școlară pentru disciplina *Limba și literatura română*, clasele V-VIII – aprobată prin O.M.E.C.I. nr. 5097/09.09.2009.
5. M.E.C.I., Programă școlară pentru disciplina *Limba și literatura română*, clasele a IX-a și a X-a, aprobată prin O.M.E.C.I. nr. 5099/09.09.2009.
6. Pamfil, A., *Limba și literatura română în gimnaziu. Structuri didactice deschise*, Editura Paralela 45, Pitești, 2003.
7. Stanton, N., *Comunicarea*, Editura Societății Știință & Tehnică, București, 1995.
8. <http://www.sitesforteachers.com>, accesat în data de 03.08.2011.
9. <http://www.scn.org/mpfc/modules/lit-inru.htm>, accesat în data de 03.08.2011.

MODULUL 2: Cuvântul și textul

A. NOTĂ DE PREZENTARE A MODULULUI

Obiectivul celui de-al doilea modul este dezvoltarea competenței de producere a mesajelor orale și scrise în situații de comunicare diverse, utilizând corect și adecvat limba română. A fi un emițător coerent și clar este una dintre condițiile comunicării eficiente și presupune nu numai competența de a scrie și de a vorbi, ci și aceea de a se face înțeles. Dezvoltarea acestei competențe este esențială pentru inserția socială a individului și se bazează pe capacitatea de receptare a mesajului oral sau scris. Mai mult decât deprinderea de a scrie, rezultatul acesteia, fie el text propriu sau formular completat, este urmărit în cazul elevului de la „A doua șansă“. Titlul modului concentrează ideea că, dincolo de receptarea sensului unităților lexicale, se află producerea unui text propriu, oral sau scris.

B. COMPETENȚA GENERALĂ: *Producerea mesajelor orale și scrise în situații de comunicare diverse utilizând corect și adecvat limba română*

COMPETENȚE SPECIFICE	CONȚINUTURI
2.1. Utilizarea normelor limbii române în organizarea propriului mesaj, oral sau scris	- vocabularul limbii române; - figurile de stil; - fraza; - tipuri de propoziții; - normele limbii literare la nivel fonetic, morfosintactic, lexico-semantic.
2.2. Aplicarea corectă a semnelor de ortografie și de punctuație în alcătuirea unor propoziții și fraze	- semne de ortografie și de punctuație; - scrierea cu majuscule; - ortografierea părților de vorbire.
2.3. Redactarea unor texte cu destinații diverse, demonstrând aplicarea convențiilor specifice acestora	- redactarea nuanțată a unor texte în raport cu motivațiile personale; - structurarea unui text propriu în secvențe distincte, în funcție de tipul acestuia; - dispunerea în pagină a diverselor texte; - scrierea îngrijită, lizibilă și corectă; - scrierea funcțională; - scrierea imaginativă; - scrierea reflexivă; - scrierea despre textul literar sau nonliterar.
2.4. Utilizarea adecvată a strategiilor și a regulilor de exprimare orală în monolog și dialog	- situația de comunicare; - textul dialogat; - monologul oral.
2.5. Utilizarea tehnicilor argumentative în susținerea unui punct de vedere față de o situație dată	- discursul argumentativ.
2.6. Recunoașterea organizării textelor literare și nonliterare	- structuri în proza narativă, poezie, text dramatic; - textul jurnalistic, textul științific, textul juridic-administrativ; - motivul literar, simbolul; - imagini artistice; - versificația; - specii literare: imnul, nuvela, romanul, comedia.

Recomandări privind conținuturile învățării

Conținuturile învățării din acest modul sunt grupate în trei domenii: *Lumea textului*, *Limba română de la normă la practică* și *Elemente ale comunicării*.

I. Lumea textului

1. Textul

- Texte literare populare și culte, în versuri și în proză. Opera literară. Proza narativă, poezia, textul dramatic. Texte integrale sau fragmente ce ilustrează următoarele specii literare: imnul, nuvela și comedia.
- Texte nonliterare: textul jurnalistic, științific, juridic-administrativ.

2. Aspecte ale textului

- Tema textului literar și nonliterar. Motivul literar. Simbolul.
- Structura operei literare. Modurile de expunere: narațiunea, descrierea, dialogul (actualizare). Structuri în proza narativă. Momentele subiectului, timpul și spațiul în narațiune. Instanțele comunicării narative: autor, narator, personaj, cititor. Narațiunea la persoana I și la persoana a III-a. Structuri în poezia lirică și epică (actualizare). Structuri în textele dramatice (actualizare și aprofundare). Actul, scena, replica, notațiile autorului, personajul, conflictul dramatic.
- Figurile de stil (actualizare). Alegoria, metafora, hiperbola, enumerația, antiteza. Imagini artistice: vizuale, auditive.
- Versificația (actualizare).

II. Limba română de la normă la practică

1. Lexicul

- Vocabularul limbii române (actualizare).
- Relații semantice între cuvinte: sinonime, antonime, omonime, paronime.
- Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului. Derivarea. Compunerea.
- Cuvintele polisemantice.
- Familia lexicală. Câmpul lexico-semantic (actualizare).
- Limbajul de specialitate.
- Erori semantice: pleonasmul.

2. Fonetică (actualizare)

- Diftongul, triftongul, hiatul, despărțirea cuvintelor în silabe. *Accentul*.

3. Gramatică și aspecte normative

- *Morfologie*. Părțile de vorbire flexibile: verbul (actualizare); substantivul (actualizare); *articolul hotărât*, *articolul nehotărât*, *articolul genitival*; pronumele personal și pronumele personal de politețe (actualizare), *formule reverențioase*; numeralul cardinal, numeralul ordinal (actualizare); adjectivul (acordul cu substantivul, topica, funcția sintactică de atribut). Părțile de vorbire neflexibile: adverbul de loc, de timp și de mod (actualizare); interjecția (actualizare), *felul interjecțiilor*; prepoziția și conjuncția (actualizare).
- *Sintaxa propoziției* (actualizare și aprofundare): predicatul, acordul predicatului cu subiectul; subiectul simplu și multiplu, *subiectul neexprimat* (inclus și subînțeles); atributul (elementul regent); complementul (elementul regent); complementul circumstanțial de loc, de mod și de timp. Propoziția. Felul propozițiilor (actualizare).
- *Sintaxa frazei* (actualizare, aprofundare și extindere): contragerea, expansiunea; exprimarea la nivelul frazei a circumstanței (loc, mod, timp, scop, cauză, condiție, consecuție, concesie).

4. Ortografie și punctuație (actualizare și aprofundare)

- Semnele de punctuație: punctul, semnul întrebării, semnul exclamării, virgula, punctul și virgula, două puncte, ghilimelele, linia de dialog și de pauză, parantezele, cratima.
- Semnele ortografice: cratima, apostroful, punctul (în abreviere).
- Scrierea cu majuscule;
- Ortografierea părților de vorbire (accent pe greșelile uzuale specifice fiecărei părți de vorbire).

III. Elemente ale comunicării

1. Situația de comunicare

- Elementele situației de comunicare (actualizare).
- Particularitățile elementelor specifice situației de comunicare: *tipuri de emițător (specializat/ nespecializat); tipuri de receptor (specializat/ nespecializat); elemente care înlesnesc sau perturbă receptarea (canalul, codul, contextul).*

2. Dialogul (actualizare). *Discuția argumentativă*

3. Monologul (actualizare)

4. Discursul argumentativ

- Structura textului argumentativ.
- Tehnici argumentative: explicația, exemplificarea, citatul, comparația.
- Exprimarea argumentată a unui punct de vedere.
- Modalități de exprimare a preferințelor și a opiniilor.

5. Receptarea de mesaje scrise

- Receptarea textului (actualizare).

6. Producerea de mesaje orale

7. Producerea de mesaje scrise

- Organizarea textului scris (actualizare). Dispunerea în pagină a diverselor texte.
- Scrierea funcțională: *cererea*.
- Scrierea imaginativă: compuneri narative și descriptive; inserarea unor secvențe dialogate în textele proprii etc.
- Scrierea reflexivă: descrierea unor personaje sau persoane considerate drept modele și motivarea opțiunilor; prezentarea unor evenimente personale, sociale sau culturale; exprimarea în scris a propriilor sentimente, cu ocazia unui eveniment personal, social sau cultural.
- Scrierea despre textul literar sau nonliterar: rezumat, caracterizare de personaj, comentarea unor secvențe din textele studiate sau a semnificației titlului unui text, ilustrarea unor trăsături ale genurilor și ale speciilor studiate; aprecieri personale referitoare la anumite secvențe ale textelor studiate (moduri de expunere, figuri de stil) sau la personaje.

C. SUGESTII METODOLOGICE

Programa modulului al doilea oferă posibilitatea organizării flexibile a învățării în unități tematice structurate, într-un număr variabil de lecții. Se recomandă ca instruirea să se realizeze în lecții de două ore consecutive. Această modalitate de proiectare a activităților de învățare este specifică educației adulților. Ordonarea tematică poate fi cea prezentată în *Ghidul elevului* și în *Ghidul profesorului*. Conținuturile noi sunt evidențiate prin scriere cu alte tipuri de caractere (italic), iar în cazul celor deja abordate apare precizarea *actualizare*, ceea ce nu presupune extinderea lor.

Cele trei domenii în care sunt structurate conținuturile vor fi aplicate integrat pe parcursul întregului modul, urmărind formarea competențelor specifice derivate din competența generală.

Domeniul *Lumea textului* propune lectura și studiul unei varietăți de texte literare și nonliterare. Se poate opta pentru texte care pot ilustra teme precum: familia, școala, iubirea, aventura/ călătoria, lumi fantastice etc., teme care se regăsesc în programa de *Limba și literatura română* pentru clasa a IX-a sau altele, ca destinul, banul, copilăria, moștenirea etc. Numărul de texte literare selectate va fi de cel puțin 8 (fragmente sau integrale), atât în versuri, cât și în proză. În ceea ce privește textele nonliterare, se vor studia, în acest scop, cel puțin 4 texte legate tematic de cele literare, câte unul din fiecare dintre următoarele categorii: texte jurnalistice (reportaj, interviu, articol, anunț publicitar etc.), texte juridic-administrative sau științifice (lege, regulament, raport, referat, studiu științific etc.), texte argumentative, texte științifice. În alegerea textelor se vor respecta precizările de la modulul 1.

Domeniul *Limba română de la normă la practică* propune abordarea funcțională și aplicativă a gramaticii. Se vor evidenția cu precădere aspecte ținând de ortografie, de

punctuație și de ortoepie, în toate situațiile care impun o asemenea abordare, iar textul literar și nonliterar, precum și comunicarea orală vor constitui situații concrete de observare și de explicare a regulilor și a normelor limbii literare. În acest modul se recomandă actualizarea și aprofundarea conținuturilor din Modulul 1.

Domeniul *Elemente ale comunicării* se bazează pe valorificarea deprinderilor formate în Modulul 1 în ceea ce privește ascultarea, vorbirea, scrierea și citirea. Se va insista asupra importanței elementelor nonverbale în înțelegerea mesajului oral, dar și a prezenței acestora în textul scris, în special în textul dramatic.

√ Sugestii privind activitățile de învățare

Activitățile de predare-învățare se vor desfășura în unități de două ore, ceea ce implică structurarea conținuturilor pentru o abordare logică și coerentă, în cadrul unor scenarii didactice atractive, dinamice, care să îmbine activitatea individuală și frontală cu cea în perechi sau în grup. Se vor lua în considerare sugestiile privind activitățile de învățare de la modulul 1.

În abordarea textelor literare și nonliterare se vor regăsi etapele comprehensiunii textului (prelectura, lectura neregulată/ lectura regulată, postlectura), cărora li se vor asocia activități de învățare care să creeze un context motivant, să actualizeze informații sau achiziții deja dobândite, dar să țină cont și de particularitățile de vârstă ale elevilor, de experiența lor de viață și de orizontul lor de cunoaștere.

Pentru prelectură, momentul dinaintea receptării textului, se pot folosi:

- mici conversații în grup pe baza unei imagini/ glume;
- crearea unor liste de cuvinte/ idei legate de tema propusă;
- formularea de întrebări;
- exerciții de predicție/ anticipări;
- folosirea unor imagini adaptate grupului de adulți;
- întrebări de aproximare a sensului, prin referire la titlu, subtitlu, motto;
- eseul de cinci minute etc.

Lectura neregulată este asemenea unei călătorii libere în lumea textului, elevul fiind condus doar de sentimentul curiozității, și presupune o lectură cu sarcină de lucru, ca lectura anticipativă (pentru textele epice) sau hartă a lecturii (pentru textele lirice).

Lectura regulată implică activități de reflecție asupra conținutului textului sau asupra achizițiilor lingvistice realizate, cum ar fi:

- conversații/ discuții pe tema ideilor din text;
- organizarea informațiilor din text (în tabele, liste, diagrame Venn etc.);
- chestionarul pe marginea textului;
- întrebări cu privire la sentimente provocate de lectura textului;
- exerciții de completare prin transfer de informație din text;
- descrierea secvențelor textului;
- identificarea ideilor principale/ a ideilor secundare;
- rezumatul (oral sau scris);
- identificarea câmpurilor lexicale etc.

Postlecturii îi pot fi asociate strategii ce au în vedere extinderea temei, caracterizarea personajului, producerea unui text imaginativ etc.

În producerea textelor proprii se va urmări componenta imaginativă, reflexivă, funcțională, păstrându-se legătura cu viața reală, cotidiană, cu universul afectiv, social și cultural al elevilor. Elevii vor folosi limba română oral și scris pentru a exprima idei, informații, opinii. Accentul cade pe exprimarea personală, dar se urmărește și folosirea lecturii și scrierii pentru ca elevii să înțeleagă ideile și valorile transmise de textele citite sau ascultate. Producerea de mesaje orale și scrise presupune apelul la activități de învățare, cum ar fi:

- formulare de propoziții folosind cuvinte noi;
- completare de formulare cu date personale, informații cheie etc.;
- exerciții de scriere (imaginativă, reflexivă, funcțională, despre text);

- descrieri simple cu suport vizual;
- joc de rol, interviuri, simulări, dezbateri;
- prezentări orale, scrise;
- activități în perechi, microdialog, simulare;
- activități de proiect;
- proiecte de grup etc.

Pentru sugestii și exemple de activități de învățare poate fi consultat volumul *Ghid metodologic. Aria curriculară Limbă și comunicare, gimnaziu și liceu*.

√ Sugestii privind evaluarea

În cazul disciplinei *Limba și literatura română*, evaluarea elevilor va avea în vedere atât nivelul de dezvoltare a competențelor specifice, cât și modul în care aceștia se raportează la activitatea de învățare prin atitudinile exprimate.

Se recomandă o evaluare de tip formativ, care:

- acceptă „nereușitele“ elevului, considerându-le momente în rezolvarea unei probleme;
- intervine în timpul fiecărei sarcini de învățare;
- ajută elevul și profesorul să determine mai bine achizițiile necesare pentru a aborda sarcina următoare, într-un ansamblu secvențial;
- asigură o reglare a proceselor de formare a elevului;
- îndrumă elevul în surmontarea dificultăților de învățare;
- este continuă, analitică, centrată mai mult pe cel ce învață decât pe produsul finit.

Se recomandă utilizarea unor metode și instrumente de evaluare adecvate grupului de elevi/ adulți: autoevaluarea, observarea sistematică a activității și a comportamentului celor care învață, proiectul, portofoliul.

Evaluarea acestui modul are ca scop identificarea nivelului de dobândire a competențelor specifice de către fiecare elev. Profesorii vor comunica permanent criteriile și procedurile de evaluare.

Evaluarea de modul presupune evaluarea competenței generale a modulului prin evaluarea fiecărei competențe specifice, pe baza unor standarde de evaluare.

În vederea evaluării, se va consulta *Ghidul de evaluare*.

D. BIBLIOGRAFIA SPECIFICĂ MODULULUI

10. Consiliul Național pentru Curriculum, *Ghid metodologic. Aria curriculară Limbă și comunicare, gimnaziu și liceu*, Editura Aramis, București, 2002.
11. Gruică, G., *Gramatică normativă. 77 de întrebări. 77 de răspunsuri*, Editura Paralela 45, Pitești, 2009.
12. Gruică, G., *Moda lingvistică actuală. Norma, uzul și abuzul*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2011.
13. M.E.C.I., Programă școlară pentru disciplina *Limba și literatura română*, clasele V-VIII – aprobată prin O.M.E.C.I. nr. 5097/09.09.2009.
14. M.E.C.I., Programă școlară pentru disciplina *Limba și literatura română*, clasele a IX-a și a X-a, aprobată prin O.M.E.C.I. nr. 5099/09.09.2009.
15. Pamfil, A., *Limba și literatura română în gimnaziu. Structuri didactice deschise*, Editura Paralela 45, Pitești, 2003.
16. Stanton, N., *Comunicarea*, Editura Societății Știință & Tehnică, București, 1995.
17. <http://www.sitesforteachers.com>, accesat în data de 03.08.2011.
18. <http://www.scn.org/mpfc/modules/lit-inru.htm>, accesat în data de 03.08.2011.

MODULUL 3: *Lumea de dincolo de text*

A. NOTĂ DE PREZENTARE A MODULULUI

Acest modul se focalizează pe realizarea transferului prin relaționarea cu viața cotidiană, textul literar devenind pretext pentru înțelegerea lumii și a sinelui. Literatura nu se va studia ca scop în sine, ci pentru a permite realizarea de asocieri cu viața personală, cu situații concrete, dar și reflectarea asupra acestora. În același timp, înțelegerea particularităților diverselor texte pe care elevul le întâlnește în viața socială și profesională îl va ajuta să elaboreze texte, respectând convențiile specifice ale acestora. Titlul scoate în evidență ideea că dincolo de textele studiate se află întotdeauna lumea reală, care poate fi cunoscută și astfel.

B. COMPETENȚA GENERALĂ: *Formularea de aprecieri în raport cu diferite mijloace și forme de expresie artistică*

COMPETENȚE SPECIFICE	CONȚINUTURI
3.1. Utilizarea adecvată a achizițiilor lexicale în receptarea și producerea diverselor texte	- vocabularul limbii române (actualizare); - figuri de stil (actualizare); - registre stilistice: arhaic, regional, neologic, argotic; - limbajul de specialitate specific profesiei.
3.2. Argumentarea unui punct de vedere față de o situație dată	- temă, motiv literar, simbol central, viziune despre lume; - modul de reflectare a unei idei sau a unei teme în mai multe opere literare; - interpretări și judecăți de valoare exprimate, pornind de la textele literare studiate; - discursul argumentativ (actualizare).
3.3. Identificarea particularităților de construcție a textelor literare și nonliterare, în vederea realizării unor conexiuni cu viața cotidiană	- componente structurale și expresive ale prozei narative, poeziei și textului dramatic; - textul dramatic și arta spectacolului; - specii literare: basmul cult, balada populară, romanul; - particularități ale prozei narative; - particularități ale poeziei (lirice și epice); - particularități ale textului dramatic; textul dramatic și arta spectacolului; - stiluri funcționale; - texte nonliterare.
3.4. Redactarea unor texte cu destinație diversă, specifice unor situații concrete de viață	- povestire a unei experiențe personale, descriere, argumentare, rezumat, caracterizare de personaj; - texte de tip funcțional: cerere, completare de formulare tipizate, curriculum vitae, scrisoare de intenție; - scrisoare în format electronic (e-mail); - eseu; - redactarea de texte prin integrarea limbajului specific profesiei.

3.5. Utilizarea unor forme diverse de prezentare a mesajului folosind tehnologia informațiilor și a comunicațiilor	- formularea ideilor în jurul unei teme date; - formule de deschidere și de încheiere a unei prezentări orale; - tehnici de captare și menținere a atenției unui auditoriu; - prezentarea unei cărți de specialitate sau a unei opere literare; - folosirea tehnologiei pentru susținerea vizuală a mesajului (retroproiector, prezentare în diferite programe cu ajutorul calculatorului etc.); - susținerea unui monolog oral pe o temă dată, având ca suport organizarea grafică a informației.
3.6. Realizarea de conexiuni între literatură și cinematografie	- literatura și cinematografia; - limbajul cinematografic, limbajul literaturii; - concepte specifice cinematografiei: regie, scenariu, imagine, coloană sonoră, interpretare actoricească.

Recomandări privind conținuturile învățării

Conținuturile învățării din acest modul sunt grupate în trei domenii: *Lumea textului*, *Limba română de la normă la practică* și *Elemente ale comunicării*.

I. Lumea textului

1. Textul

- **Texte literare** populare și culte, în versuri și în proză. Proza narativă. Poezia (lirică și epică). Textul dramatic și arta spectacolului.
- Specii literare: basmul cult, balada populară, romanul.

Se vor studia: basmul cult – 1 text; romanul – 2 texte; comedia – 1 text; poezie – 4 texte.

- **Texte nonliterare:** articole de lege, articolul de ziar, cronica cinematografică, prospectul, texte din presa online, bloguri etc.
- **Stilurile funcționale:** științific, publicistic, juridic-administrativ, beletristic.

2. Aspecte ale textului

- Tema textului literar și nonliterar. Motivul literar. Simbolul central. *Viziunea despre lume*.
- Structura operei literare (actualizare). Componente structurale și expresive ale prozei narrative, poeziei și textului dramatic (actualizare).

3. Literatura și cinematografia

- Limbajul cinematografic, limbajul literaturii.
- Concepte specifice cinematografiei: regie, scenariu, imagine, coloană sonoră, interpretare actoricească.

II. Limba română de la normă la practică

Normele limbii literare – la toate nivelurile (fonetic, ortografic și de punctuație, morfosintactic, lexico-semantic, stilistico-textual). Accentul va cădea asupra următoarelor aspecte: semnele de punctuație, ortografie, ortografia părților de vorbire, formularea de enunțuri în care să se utilizeze corect raporturile de coordonare și de subordonare în propoziție și frază, neologisme, termeni tehnici de specialitate, folosirea corectă a cuvintelor în context, folosirea adecvată a registrelor stilistice.

III. Elemente ale comunicării

Procesul de predare-învățare se realizează în contexte de comunicare care să permită elevilor o legătură vie cu viața reală și vizează, pe de o parte, formarea deprinderilor de a redacta o varietate de texte aparținând stilurilor funcționale, cu utilitate dovedită în viața cotidiană și, pe de altă parte, de a-și prezenta mesajul folosind tehnologia informațiilor și a comunicațiilor.

C. SUGESTII METODOLOGICE

În acest modul predomină caracterul aplicativ, accentul căzând pe dezvoltarea competenței de a aborda textul literar și nonliterar, valorificând cunoștințele acumulate și de a reflecta asupra mesajului acestuia, realizând conexiuni cu lumea reală.

Domeniul *Lumea textului* cuprinde opt texte literare și o producție cinematografică. Se recomandă patru grupaje tematice, care să conțină două texte literare și unul sau două texte nonliterare aferente temei. Din aceste grupaje tematice, elevii își pot alege tema pentru examenul de promovare a modulului. Profesorii sunt liberi să propună și să selecteze texte, conform următoarelor criterii:

- *tema*: condiția umană, fericirea, dragostea, familia, destinul, războiul, moartea etc.;
- *opera*: cel puțin un autor canonic din literatura română;
- *ilustrarea tipurilor de texte*: literar/ nonliterar;
- *încadrarea în două tipuri textuale diferite*: proză narativă, poezie, text dramatic.

Se recomandă studiul unor filme în vederea sesizării relațiilor dintre literatură și limbajul cinematografic. Se va studia cel puțin un film ales, de preferință dintre ecranizările unor opere literare. Este de dorit ca, în măsura posibilităților, creațiile cinematografice să fie alese astfel încât să poată fi corelate și cu temele abordate în primele module. Pentru sugestii care să orienteze selecția de texte literare și nonliterare și de filme se poate consulta *Ghidul profesorului*.

Domeniul *Limba română de la normă la practică* urmărește actualizarea și aprofundarea aspectelor normative ale limbii, în așa fel încât elevii să producă texte utilizând, în scris și oral, limba română în varianta ei literară, evitând greșelile frecvente.

Domeniul *Elemente ale comunicării* se bazează pe valorificarea deprinderilor formate în modulele I și II privind ascultarea, vorbirea, scrierea și citirea, care vor fi exersate și aprofundate prin aplicarea lor sistematică în fiecare unitate de învățare, sub forma unor activități în care elevii își vor exersa competența de comunicare sub forma practicilor discursive. Procesul de predare și învățare se va realiza în contexte de comunicare care să permită elevilor o legătură vie cu viața reală și vizează formarea deprinderilor de a redacta o varietate de texte funcționale, utile în viața cotidiană.

√ Sugestii privind activitățile de învățare

Programa oferă posibilitatea organizării flexibile a învățării în unități tematice structurate în număr variabil de lecții, dar se recomandă ca instruirea să se realizeze în continuare în lecții de 2 ore. Ordonarea tematică poate fi cea prezentată în *Ghidul elevului* și în *Ghidul profesorului*.

Activitățile de învățare selectate vor avea un caracter comunicativ, sarcinile de lucru vizând nu analiza și interpretarea critică a textelor literare și nonliterare, ci crearea de conexiuni cu situații concrete din viața cotidiană. Pentru stimularea elevilor, profesorul va utiliza strategii didactice interactive, care să permită învățarea prin cooperare: în grup sau în perechi. Este important ca profesorul să ofere sprijin și îndrumare, elevii având independența și posibilitatea de a-și asuma responsabilități.

Dezvoltarea competenței digitale se va realiza prin activități de învățare ce au ca scop valorificarea deprinderii elevilor de a folosi internetul ca sursă de documentare, de a utiliza critic mijloacele media electronice, de a redacta scrisori în format electronic. De asemenea, elevilor li se va dezvolta competența de a folosi tehnologia pentru susținerea vizuală a mesajului prin activități în care aceștia își vor prezenta propriile produse.

Se vor lua în considerare atât sugestiile privind activitățile de învățare de la modulele 1 și 2, cât și exemplele de activități de învățare din *Ghidul metodologic. Aria curriculară Limbă și comunicare, gimnaziu și liceu*.

√ Sugestii privind evaluarea

În cazul disciplinei *Limba și literatura română*, evaluarea elevilor va avea în vedere atât nivelul de dezvoltare a competențelor specifice, cât și modul în care aceștia se raportează la activitatea de învățare prin atitudinile exprimate.

Evaluarea acestui modul are ca scop identificarea nivelului de dobândire a competențelor specifice de către fiecare elev. Se realizează ținând cont de principiile de evaluare precizate și în cadrul modulelor anterioare. Profesorii vor comunica permanent criteriile și procedurile de evaluare. Evaluarea de modul presupune evaluarea competenței generale a modulului prin evaluarea fiecărei competențe specifice, pe baza unor standarde de evaluare. În vederea evaluării, se va consulta *Ghidul de evaluare*.

D. BIBLIOGRAFIA SPECIFICĂ MODULULUI

1. Consiliul Național pentru Curriculum, *Ghid metodologic. Aria curriculară Limbă și comunicare, gimnaziu și liceu*, Editura Aramis, București, 2002.
2. Gruică, G., *Gramatică normativă. 77 de întrebări. 77 de răspunsuri*, Editura Paralela 45, Pitești, 2009.
3. Gruică, G., *Moda lingvistică actuală. Norma, uzul și abuzul*, Editura Paralela 45, Pitești, 2011.
4. M.E.C.I., Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura română*, clasele V-VIII – aprobată prin O.M.E.C.I. nr. 5097/09.09.2009.
5. M.E.C.I., Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura română*, clasele a IX-a și a X-a, aprobată prin O.M.E.C.I. nr. 5099/09.09.2009.
6. Pamfil, A., *Limba și literatura română în gimnaziu. Structuri didactice deschise*, Editura Paralela 45, Pitești, 2003.
7. Steele, J.L. Meredith, K.S. Temple, C. *Lectura și scrierea pentru dezvoltarea gândirii critice*, Ed. Gloria, Cluj, 2000.
8. Stanton, N., *Comunicarea*, Editura Societății Știință & Tehnică, București, 1995.
9. <http://www.sitesforteachers.com>, accesat în data de 03.08.2011.
10. <http://www.scn.org/mpfc/modules/lit-inru.htm>, accesat în data de 03.08.2011.

STANDARDE DE PERFORMANȚĂ

Standard de performanță 1: *Receptează corect mesajul textelor citite sau ascultate prin utilizarea corectă și adecvată a limbii române, a mijloacelor nonverbale și paraverbale, în diferite situații de comunicare.*

Nivel minim de performanță: Receptează mesajul textelor citite sau ascultate prin utilizarea ezitantă a limbii române, a mijloacelor nonverbale și paraverbale, în diferite situații de comunicare.

Nivel superior de performanță: Receptează corect mesajul textelor citite sau ascultate prin utilizarea corectă și adecvată a limbii române, a mijloacelor nonverbale și paraverbale, în diferite situații de comunicare.

Standard de performanță 2: *Produce mesaje (orale și scrise) prin adaptare la situația de comunicare, utilizând corect și adecvat limba română.*

Nivel minim de performanță: Produce mesaje (orale și scrise), adaptându-se parțial la situația de comunicare, utilizând corect limba română.

Nivel superior de performanță: Produce mesaje (orale și scrise) prin adaptare la situația de comunicare, utilizând corect și adecvat limba română.

Standard de performanță 3: *Prezintă argumentat, oral sau scris, conexiunile identificate între textele studiate și lumea reală, utilizând normele limbii literare.*

Nivel minim de performanță: Prezintă ezitant, oral sau scris, conexiunile identificate între textele studiate și lumea reală, utilizând normele limbii literare.

Nivel superior de performanță: Prezintă argumentat, oral sau scris, conexiunile identificate între textele studiate și lumea reală, utilizând normele limbii literare.

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ PENTRU SUSȚINEREA DEMERSULUI DIDACTIC

1. Consiliul Național pentru Curriculum, *Ghid metodologic. Aria curriculară Limbă și comunicare, gimnaziu și liceu*, Editura Aramis, București, 2002.
2. Gruică, G., *Gramatică normativă. 77 de întrebări. 77 de răspunsuri*, Editura Paralela 45, Pitești, 2009.
3. Gruică, G., *Moda lingvistică actuală. Norma, uzul și abuzul*, Editura Paralela 45, Pitești, 2011.
4. M.E.C.I., Programă școlară pentru disciplina *Limba și literatura română*, clasele V-VIII – aprobată prin O.M.E.C.I. nr. 5097/09.09.2009.
5. M.E.C.I., Programă școlară pentru disciplina *Limba și literatura română*, clasele a IX-a și a X-a, aprobată prin O.M.E.C.I. nr. 5099/09.09.2009.
6. M.E.C.T.S., *Metodologia privind organizarea procesului de învățământ în cadrul Programului „A doua șansă” pentru învățământul secundar inferior*, O.M.E.C.T.S. nr. 5248/31.08.2011.
7. M.Ed.C., Programă școlară pentru disciplina *Limba și literatura română* – aprobată prin O.M.Ed.C. nr. 5735/ 29.12.2005.
8. Pamfil, A., *Limba și literatura română în gimnaziu. Structuri didactice deschise*, Editura Paralela 45, Pitești, 2003.
9. Steele, J.L. Meredith, K.S. Temple, C., *Lectura și scrierea pentru dezvoltarea gândirii critice*, Editura Gloria, Cluj, 2000.
10. Stanton, N., *Comunicarea*, Editura Societății Știință & Tehnică, București, 1995.
11. <http://www.sitesforteachers.com>, accesat în data de 03.08.2011.
12. <http://www.scn.org/mpfc/modules/lit-inru.htm>, accesat în data de 03.08.2011.

AUTORI:

Prof. **Monica Halaszi** Colegiul Național „Liviu Rebreanu“, Bistrița
Prof. **Adrian Nicolae Romoși** Liceul Teoretic „Petru Maior“, Gherla

COORDONATORI:

Prof. **Lucia Copoeru** Coordonator, componenta „A doua șansă“ –
învățământ secundar inferior,
Asociația „Centrul Step by Step pentru Educație și
Dezvoltare Profesională“, București
Liceul Teoretic „Gheorghe Șincai“, Cluj-Napoca

Prof. **Mihaela Tania Sandu** Coordonator, componenta „A doua șansă“ –
învățământ secundar inferior,
Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului

REFERENȚI:

Matei Cerkez Expert, Institutul de Științe ale Educației